

VERGİ İCRA HUKUKU

KISA ÖZET

KOLAYAOĞ

1. Ünite – Kamu Alacağı, Vergi Alacağı Kavramları, Kapsamı ve Vergi Alacağının Takip Hukuku İçindeki Yeri

KAMU ALACAĞI, VERGİ ALACAĞI KAVRAMLARI VE KAPSAMI

Kamu Alacağı Kavramı, Kapsamı ve Özel Alacak Kavramından Farkı

Kamu alacakları; devlet, il özel idarelerine ve belediyelere ait, vergi ve benzeri mali yükümlülükler, ceza kovuşturma ve yargılama masrafları, vergi cezası ve para cezası gibi birincil ve gecikme zammı, gecikme faizi ve pişmanlık zammı gibi ikincil alacaklar ile idari sözleşme ve kamu hizmetlerinden doğan alacaklardır (Gerçek, 2010, s.3). Bir başka tanımla kamu alacağı, kamu hizmetlerinin finansmanı amacıyla ve kamu gücüne dayanılarak konulan mali yükümlerden kaynaklanan, kamu idarelerinin bütçelerinde yer alan ve idari işlemler aracılığıyla tahsil edilebilen gelirlerdir 6183 sayılı

Kanun hükümlerince takip vetahsil edilecek olan kamu alacakları, Kanun'un birinci maddesinde sayılan kamu kurum ve kuruluşlar ile özel kanunları hükümlerine göre, kamu kurum ve kuruluşları niteliğini haiz kurum ve kuruluşların kamu alacağı olarak kabul edilen ve genel bütçeye gelir

kaydedilen alacakları (Koçak, 2011 s. 15-16);

1. Vergi, resim, harç, mahkeme masrafları, vergi cezaları, para cezaları gibi asıl alacaklar,
2. Gecikme zammı, gecikme faizi, zam, pişmanlık zammı gibi asıl alacaklar üzerinden hesaplanan alacaklar,
3. Kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinden doğan alacaklar,
4. Mahiyetleri ne olursa olsun özel kanunlarında alacakları 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre takip edileceğine ilişkin hüküm bulunan kurumlara ait alacaklar,
5. Kamu alacaklarının takip ve tahsili için yapılan giderlerden kaynaklanan alacaklardır.

Örneklendirerek kısaca belirtecek olursak, 6183 sayılı Kanun kapsamına giren kamu alacakları; asli kamu alacakları (vergi, resim, harç, muhakeme gideri, vergi cezaları, para cezaları), fer'i kamu alacakları (gecikme zammı, tecil faizi, haksız çıkma zammı, gecikme faizi, pişmanlık zammı), kamu hizmetlerinin uygulanmasından doğan alacaklar (katılma payları, su bedelleri), kamu alacaklarının takip giderleri (ilan, haciz, muhafaza, satış giderleri) ile özel kanunlarda 6183 sayılı Kanun'a göre tahsili öngörülen alacaklar (oda aidatları, ecrimisiller) olarak belirtilebilir Kamu alacaklarının tahsili, Tanzimat'tan önce iltizam usulüne göre yürütülmekteydi. Tanzimat'tan sonra 1861 tarihli Nizamname uygulaması ve daha sonra 1865 tarihli bir talimat ile vergi borçlarında zorlama hapsi uygulaması söz konusu olmuş ve vergi tahsilinde makbuz sistemi getirilmiştir. 1880 yılında Tahsili Emval Nizamnamesi düzenlenmiştir. 1909 yılında ise Tahsili Emval Kanunu oluşturuldu ve 1.1.1954 tarihinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun'un uygulamaya konulmasına kadar yürürlükte kaldı. 1954 yılından beri yürürlükte olan 6183 sayılı Kanun, Tahsili Emval Kanununun yetersiz kalması sonucu düzenlenmiştir

2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 47. maddesinde yer alan "Para cezasıyla diğer hukuku amme borçlarının takibi hakkındaki kanunlar hükmü mahfuzdur. Şu kadar ki, Devletin bir akitten veya haksız fiilden doğan alacakları hakkında bu Kanunun hükümleri cereyan eder" hükmü dikkate alınır, bu nitelikteki alacaklar 6183 sayılı Kanun'un kapsamı dışındadır. Bir başka deyişle; akitten, haksız fiil ve haksız iktisaptan kaynaklanan bu nitelikteki kamu alacakları 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu md.47 hükmüne dayanılarak genel hükümlere göre takip yoluna gidilecektir. Akitten, haksız fiilden ve haksız iktisaptan doğan alacaklar, kime ait olursa olsun özel hukuk hükümlerine tabidir ve bu hukuk hükümlerine göre takip ve tahsil olunur. Örneğin; Devlete, il özel idarelerine ve belediyelere ait taşınır ve taşınmaz malların kiraya verilmesi dolayısıyla doğan kira alacakları; şehir su şebekesinden yararlanma karşılığında tahakkuk ettirilen su bedelleri; söz konusu kamu tüzel kişilerine ait malların ya da ürünlerin satışından kaynaklanan alacaklar; bu mallara üçüncü kişilerce verilen zararlar karşılığı olarak mahkemelerce, Devlet, il özel idareleri veya belediyeler lehine hüküm altına tazminatlar bu

niteliktedir Mükellef, vergi kanunlarına göre kendisine vergi borcu düşen gerçek veya tüzel kişidir. Vergi sorumlusu ise verginin ödenmesi bakımından alacaklı vergi dairesine karşı sorumlu olan kişidir. Bir kamu borcunun ödeme aşamasına gelebilmesi için, tahakkuk aşaması itibarıyla kesinleşmiş olması ve ödeme vadesinin gelmiş olması gerekir. Vergi mükellef ve sorumlularında bu temel kural uygulanmaz. Şöyle ki; vergi mükellef ve sorumlusu durumuna girmek için verginin ödenecek aşamaya gelmesi ve tahakkuk etmesi gerekli değildir. Vergi borcu, henüz ödenecek aşamaya gelmese bile, mükellef kamu borçlusu sayılır.

Buna göre; örneğin, belli ikametgâhı bulunmayan bir gelir vergisi mükellefi hakkında, henüz vadesi gelmemiş ve hatta tahakkuk bile etmemiş vergi borcu için ihtiyati haciz uygulaması yapılabilir. Mükelleften teminat istenebilir Kefil, bir borcun borçlu tarafından yerine getirilmesini alacaklıya karşı garanti eden üçüncü kişidir. 6183 sayılı Kanun'un 3. maddesinde belirtilen kefil ise bir kamu borçlusunun borcunun, alacaklı kamu idaresine ödenmesini garanti ederek kamu borçlusu sıfatını kazanan üçüncü kişidir (Çelik, 2002, s. 40). Ayrıca şu noktayı da belirtmek gerekir ki gerçek ve tüzel kişilerin yanı sıra tüzel kişi olmayan bazı ortaklıkların ya da mal topluluklarının da kamu borçlusu olmaları mümkün bulunmaktadır.

Kamu Alacağı Kavramının Özel Alacak Kavramından Farkı: Özel alacaklar, özel hukuka ilişkin borç-alacak ilişkilerinden dolayı ortaya çıkan alacaklardır. Ancak, özel hukuktan kaynaklanan bu şekilde ki hukuki ilişkiler nitelik olarak kamu hukukundan kaynaklanan borç-alacak ilişkilerinden farklıdır. Özel hukuktan kaynaklanan özel alacaklar, tarafları (yani borçlu ve alacaklı sıfatına sahip olan kişilerin) irade serbestliğine sahip oldukları hukuki koşullar içinde ortaya çıkan alacaklardır. Dolayısıyla bu tür alacakların önemli bir niteliği, hukuki ilişkinin tarafları arasında hukuki statüleri açısından eşit hak ve yetkilere sahip olmalarıdır. Buna karşılık kamu hukukundan kaynaklanan ve kamu alacağı olarak belirtilebilecek nitelikteki alacaklar da ise hukuki ilişkinin tarafları yani borçlu ve alacaklı taraflar arasında hukuki statüleri açısından eşit hak ve yetkilere sahip olunması durumu söz konusu olmamaktadır. Bir kamu hukuku ilişkisinde, emredici hukuk kurallarının uygulanmasından doğan alacağı, örneğin bir vergi alacağına sahip bir taraf ile kamusal nitelikteki borcu ilgili mevzuat uyarınca ödemek zorunda olan bir kamu borçlusu bulunmaktadır.

Ayrıca, özel hukukta hukuki durumları yaratan, değiştiren ve kaldıran irade beyanları iki taraflı, bir başka ifade ile akit şeklinde olduğu hâlde, kamu hukukunda esas, tek taraflı irade beyanları, yani tek taraflı hukuki tasarruflardır.

Vergi Alacağı Kavramı: 1982 Anayasası'nın 73. maddesine "Vergi Ödevi" başlığı verilmiş olmasına rağmen, bu başlık sadece vergileri değil resim, harç ve benzeri gelirleri, bir başka deyişle, kamusal güce dayalı bütün mali yükümlülükleri kapsamaktadır. Diğer taraftan Vergi Usul Kanunu'nun 1. maddesinde de, bu kanun hükümlerinin sadece vergiler için değil diğer kamu alacakları hakkında da uygulanacağına amirdir. Görüldüğü gibi; vergileme, vergilerin bütününe kavrayan üst bir kavramdır. Bu anlamda vergi kavramı, harç ve resim türündeki diğer kamu alacaklarını da kapsamaktadır. Dolayısıyla, vergi alacağı; sadece vergileri değil harç, resim türündeki diğer kamu alacaklarını da kapsamaktadır. Vergi alacağı ile kamu alacakları arasında farklı ve benzer yönler vardır. Bunları belirtmek istersek vergi alacağı ile kamu alacakları arasındaki farklı yönleri şöyle belirtebiliriz

- Vergi alacağı kamu hizmetlerinin finansmanında kullanılmak amacıyla alınır. Diğer kamu alacaklarının her biri farklı amaçlarla alınmaktadır. Örneğin, vergi cezaları uslandırma ve caydırma amacıyla alınmaktadır.

- Vergiler kanundan doğarken, kamu alacaklarından biri olan idari sözleşmelerden doğan alacaklar idari sözleşmelerden doğar.

Vergi alacağı ile kamu alacaklarının ortak yönleri ise şunlardır:

- Vergi gibi diğer kamu alacakları da devlet gücünden kaynaklanmaktadır.
- Vergi gibi diğer bazı mali yükümlülük kapsamındaki kamu alacakları da karşılıksızdır.

VERGİ ALACAĞININ TAKİP HUKUKU İÇİNDEKİ YERİ

Genel Olarak: Kamu alacaklarının ve özel alacakların farklı hukuk alanlarına tabi olması, bu iki alacak bakımından bir nitelik farkı ortaya çıkarmaktadır. Şöyle ki; bu alacak – borç ilişkilerinde gerek tarafların hukuki statüleri açısından gerekse de kamu alacaklarının kamu hizmetlerinin finansmanı amacına hizmet etmesi gibi farklılıklar önem taşımaktadır. Fakat her iki alacağın da zamanında tahsil edilmemesi hâlinde bir cebri takip ortaya çıkmaktadır. Ancak bu iki kavramın takip hukuku içindeki yerlerinin farklılığı, sonuçta her iki alacağın takibinin farklı yöntemlerle yapılması ve bu takiplere ilişkin hukuk kurallarının da farklı kanunlara tabi olmasını gerektirmektedir. Kamu alacakları ile özel alacaklar açısından belirttiğimiz bu açıklamalar çerçevesinde vergi alacağının da takip hukuku içindeki yeri önem kazanmaktadır.

Takip Hukuku Kavramı ve Vergi Alacağı Kavramının Takip Hukuku İçindeki Yeri: Takip hukuku veya cebri icra hukuku üst ve genel bir kavram olmakla birlikte, bugün takip hukukuna icra ve iflas hukuku da denilmektedir. İcra ve iflas hukuku, zaman zaman takip hukukunu ifade etmek için kullanılmaktaysa da esasen icra hukuku ve iflas hukuku, takip hukuku içinde yer alan alt bölümlerdir (Pekcanitez-Atalay-Sungurtekin-Özekes, 2010, s. 47). Takip hukuku kavramını bir üst kavram olarak kabul edersek, özel hukuktan doğan alacakların takibi icra ve iflas hukuku alanı içinde iken buna karşılık kamu alacaklarının takibi ise daha önce de ifade edildiği üzere Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un alanı içinde ortaya çıkacaktır.

Bir kamu alacağı olarak vergi alacağının da zamanında tahsil edilememesi takip hukuku kavramı içinde, bir takip sürecini ortaya çıkaracaktır. Ayrıca şu hususu da belirtebiliriz: Her kamu alacağı kesinleşene kadar kendi kanunundaki tarh ve tahakkuk usulüne tabi olacaktır. Ancak kesinleştikten sonra Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'a tabi olacaktır. Vergi alacağı için de kesinleşene kadar kendi kanununda yer alan tarh ve tahakkuk usulü geçerli olacaktır. Örneğin, yaptığımız bu açıklama çerçevesinde, gümrük vergileri açısından Gümrük Kanunu, bazı vergi borçları için de Vergi Usul Kanunu hükümleri geçerli olacaktır. Vergi alacağının kesinlik kazanmasından sonra ise takip hukuku alanında Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun uygulama alanı bulacaktır.

Bu Özetin tamamını,Çıkmış Sorularını,Deneme Sorularını adresinize gönderiyoruz!...



Tıklayınız

<https://www.kolaysinavlar.com/vergi-icra-hukuku-ady212u?search=HUK407U>